

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет культури і мистецтв
Кафедра культурології

СИЛАБУС
Вибіркового освітнього компоненту
МІСЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ: КУЛЬТУРНІ ПРОЦЕСИ

Підготовки ДОКТОР ФІЛОСОФІЇ (PhD)

Спеціальності 034 Культурологія
освітньо-наукової програми Соціокультурна аналітика

Силабус освітнього компонента «Міське середовище: культурні процеси» підготовки доктора філософії (третій (освітньо-науковий) рівень) за ОНП «Соціокультурна аналітика»

Розробник: Пригода-Донець Т. М., доцент кафедри культурології, кандидат філософських наук

Погоджено

Гарант освітньо-наукової

Головей В. Ю.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри культурології

протокол № 1 від 27 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри: О. Д. Москвич

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Очна (денна, вечірня) форма здобуття освіти	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки	Вибірковий
		Рік навчання 2
Кількість годин/кредитів 120/4	Спеціальність: 034 Культурологія	Семестр 4-ий
		Лекції 10 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Освітньо-наукова програма: Соціокультурна аналітика	Практичні (семінарські) 14 год.
		Самостійна робота 88 год.
		Консультації 8 год.
	Освітній рівень: Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	Форма контролю: залік
Мова навчання		українська

II. Інформація про викладача

ПП Пригода-Донець Таміла Миколаївна
 Науковий ступінь - кандидат філософських наук
 Вчене звання - доцент
 Посада - доцент кафедри культурології
 Контактна інформація: телефон 0505393317,
 електронна пошта: tamprygoda@gmail.com
 Дні занять: <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. **Анотація курсу.** Поняття міського середовища, урбаністики: місто як культурний феномен. Історико-культурний контекст становлення міста. Місто як простір для культури: соціологічні та культурологічні підходи. Міська культура та культурна ідентичність. Урбаністична культура: мистецтво, мода, музика, архітектура в місті. Транстілесність міського простору. Публічний простір та його значення для культурного життя. Сучасні субкультури та креативні індустрії у міському просторі. Мікроурбаністика: міська повсякденність. Урбаністичні інтервенції та культурні проекти. Культурна політика міст: стратегічне планування та розвиток. Роль культурних інституцій у міському середовищі (музеї, театри, галереї). Місто, пам'ять, колективна

травма. Меморіалізація міського середовища. Урбаністична культура і туризм: як міста використовують культурні ресурси. Вплив глобалізації на міські культурні процеси. Архітектурна ідентичність міста: від історичних центрів до сучасних інноваційних кварталів. Міський простір та його організація: архітектурні стилі та соціальні функції. Місто як креативне середовище для креативного класу. Реновація та ревіталізація міських просторів.

2. Мета і завдання освітнього компонента.

Мета курсу - сформувати у студентів глибоке розуміння міста як складного культурного організму та навчити аналізувати урбаністичні процеси в широкому соціокультурному контексті.

Завдання курсу: аналізувати культурні, соціальні та символічні виміри міста; працювати з концепціями урбан-студій та міських антропологічних практик; оцінювати вплив глобалізації, технологій та мобільності на міське середовище; досліджувати публічний простір, міські ритуали, локальні спільноти; розуміти політику пам'яті у міському контексті; критично аналізувати міську культурну політику та міські культурні стратегії.

У результаті вивчення ВОК здобувач повинен **знати:**

- ключові урбаністичні концепції;
- основні тенденції сучасного урбаністичного дискурсу у контексті культурологічного знання;
- особливості публічного простору міста як культурного середовища;
- міські антропологічні практики як важливий чинник культури;
- стратегії політики пам'яті у міському контексті, зокрема у Луцьку;
- креативні ресурси міста, у тому числі Луцька;

вміти:

- аналізувати культурні, соціальні та символічні виміри міста;
- інтерпретувати міське середовище як текст;
- досліджувати публічний простір, міські ритуали, локальні спільноти;
- критично аналізувати міську культурну політику та міські культурні стратегії, зокрема в Україні, на Волині, у Луцьку;
- застосовувати міждисциплінарний підхід у розумінні міського середовища та механізми його культурної динаміки;
- критично читати міську символіку, ритуали та практики повсякденності;
- формулювати рекомендації для урбан-культурної політики.

3. Soft skills:

Вивчення ОК сприятиме формуванню **soft skills:**

- презентація ідей, ефективна комунікація;
- адаптивність, тайм-менеджмент;
- креативне мислення, критичне мислення, аналітичні здібності.

4. Структура освітнього компонента.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Прак т.	Сам. роб.	Конс .	Форма контролю/ Бали
Тема 1. Місто як культурний феномен. Місто як текст	21	2	2	16	1	ДС/10
Тема 2. Теорії міського простору. Публічні простори і міські спільноти. Культурна політика міста	26	2	4	18	2	РМГ/20
Тема 3. Мікроурбаністика. Повсякденність міста: звуки, маршрути, ритуали	24	2	2	18	2	Р, РМГ/10
Тема 4. Місто як місце пам'яті. Українське місто: трансформації і війна	26	2	4	18	2	РК/20
Тема 5. Міська культура у глобальну та дигітальну добу. Майбутнє міста	23	2	2	18	1	РМГ/10
Міні-проект (самостійна робота)						СР/30
Всього годин/Балів	120	10	14	88	8	100

Форми контролю*: ДС – дискусія, РМГ – робота в малих групах, КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

IV. Політика оцінювання

Процес навчання є творчим, відкритим до дискусії та обговорення запропонованих тем. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлені терміни. Якщо аспірант був відсутній на заняттях з будь-якої причини, він/вона відпрацьовують навчальні питання та завдання самостійно та у встановлені викладачем терміни обов'язково звітують про опанування ними навчального матеріалу.

Політика щодо академічної доброчесності

Увесь навчальний процес побудований на засадах доброчесності, справедливості, порядності, відповідальності за результати своєї діяльності, довіри та толерантності до його учасників, об'єктивності оцінювання, соціальної та гендерної рівності. Учасник освітнього процесу повинен дотримуватися навчальної етики, толерантності стосовно всіх учасників процесу навчання, не порушувати часових меж та лімітів навчального процесу.

Для забезпечення довіри до результатів навчання категорично заборонено списувати під час виконання практичних завдань, на іспиті та ін. Усі письмові роботи, виконані здобувачем освітнього рівня, за наявності сумнівів в

академічній доброчесності можуть бути перевірені за допомогою систем антиплагіату. Жодна з форм порушення академічної доброчесності (присвоєння чужих робіт чи ідей, плагіат, некоректне цитування та ін.) недопустима. За таких дій передбачена адекватна реакція відповідно до нормативного документа – *«Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки»*.

Дотримання академічно доброчесності забезпечується відповідно до Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічним складом та здобувачами освіти передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей).

Основні види відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності (ч. 6 статті Закону України «Про освіту»):

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування з університету;
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих університетом пільг з оплати навчання.

Із загальними засадами, цінностями, принципами та правилами етичної поведінки учасників освітнього процесу, якими університет керується у своїй діяльності, можна докладно ознайомитися в – *«Кодексі академічної доброчесності Волинського університету імені Лесі Українки»* <https://lnk.ua/KVvdM6d4E>.

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Терміни і умови перескладання визначаються деканатом відповідно до рекомендацій навчального відділу. Вони можуть корегуватися викладачем за попередньою домовленістю з аспірантом в залежності від ситуації і конкретних обставин.

Якщо через поважні причини здобувач третього (доктор філософії) рівня не відвідав заняття чи хоче покращити свій результат, то в дні консультацій він зможе скласти тему чи кілька тем, але не пізніше як за тиждень до офіційної дати призначення іспиту. У випадку незадовільної підсумкової оцінки здобувач має можливість повторного складання іспиту викладачеві відповідно до переліку запропонованих питань в терміни, визначені розкладом екзаменаційної сесії.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Здобувач третього (доктор філософії) рівня має можливість порушити будь-яке питання, яке має стосунок до процедури проведення чи оцінювання контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуте відповідно до попередньо визначених процедур у ЗВО. Для врегулювання конфліктів у навчальному та освітньому процесі керується *«Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ВНУ імені Лесі Українки»*, п. 5 *«Врегулювання конфліктів у навчальному процесі»*.

Методи та засоби діагностики успішності навчання

Поточний контроль здійснюється за такими напрямками:

- ✓ контроль за систематичністю та активністю роботи на семінарських заняттях (усне та письмове опитування);
- ✓ контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять (індивідуальні співбесіди);
- ✓ контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання у вигляді контрольних завдань;
- ✓ контроль за виконанням індивідуального навчально-дослідного завдання для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за види навчальних робіт:

Семінарські заняття – за роботу на одному занятті – від 10 до 20 балів, всього – 70 балів;

Виконання завдань самостійної роботи – 30 балів.

Критерії оцінювання:

Семінарських занять:

- змістовність, глибина, логічна послідовність висвітлення проблеми;
- підкріплення викладу конкретними прикладами;
- здатність презентувати різнобічні і варіативні матеріали по темі;
- засвоєння категоріального апарату;

- вміння вести наукову дискусію;
- вміння резюмувати, узагальнювати.

В оцінці здобувачів враховуються наступні моменти: достатність об'єму відповіді (повна, достатньо повна, неповна); ґрунтовність обізнаності з основними поняттями, принципами, правилами; зрозумілість основного завдання запитання; логічність викладу матеріалу; обґрунтованість основних положень власних міркувань; не традиційність підходу до викладу відповіді; уміння інтегрувати та диференціювати знання.

«9-10 балів» виставляється здобувачам, які в повному об'ємі володіють програмовим матеріалом з ОК, обізнані з усіма поняттями та термінами і адекватно оперують ними під час відповідей на поставлені запитання, ознайомлені з спеціальною літературою. Для отримання вищого балу студенти повинні продемонструвати творчу самостійність, здатність аналізувати факти, логічно мислити, ставити запитання та шукати на них відповіді. При оцінці враховуються уміння аргументувати власні судження теоретичними та фактичними положеннями, виконання завдань для самостійної роботи.

«5-9 балів» виставляються також за умов достатньо повного володіння знаннями з ОК. Відповідь здобувача має бути правильною, обґрунтованою зі знаннями основних напрямів і змісту роботи. Здобувач повинен уміти аналітично працювати з різними концепціями, ідеями, підходами до поставлених проблем. Одночасно в роботі може бути допущено дві-три несуттєві помилки чи деяка неповнота відповіді, кострубатість і скутість у висловленій думці. Не в повній мірі виконані завдання для самостійної роботи.

«2-5 балів» виставляється за знання, що продемонстровані в неповному об'ємі. Завдання для самостійної роботи виконані частково.

«0-1бал» - теоретичні і фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння. Завдання для самостійної роботи не виконані.

Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студентів охоплює опрацювання запропонованої літератури, вивчення теоретичних питань до тем практичних занять, а також виконання практичних творчих завдань і вправ. Для забезпечення самостійного опанування матеріалу пропонуємо перелік кейсів та необхідної навчально-методичної літератури. орієнтовані не на «правильну відповідь», а на проблематизацію, теоретичний вибір і аналітичну позицію. Ефективність самостійної роботи здобувача виявляється на практичному занятті й знаходить відображення в загальній оцінці за тему.

Тематика завдань (міні-проектів) для самостійної роботи

1. **Місто як текст.** Проаналізуйте обраний міський простір (вулиця, площа, район) як «культурний текст»: символи, пам'ять, влада, ідентичності. Які смисли він транслює сьогодні?

2. **Публічний простір і культура взаємодії.** Дослідіть один публічний простір міста (парк, набережна, ТРЦ, площа) з точки зору культурних практик, включення/виключення різних груп, тілесності та поведінки.

3. **Колективна пам'ять у міському середовищі.** Проаналізуйте, як історична пам'ять репрезентується в місті (пам'ятники, назви вулиць, мурали, меморіальні практики). Які наративи домінують, які витісняються?

4. **Місто і травма.** Розгляньте прояви колективної травми в міському просторі (війна, репресії, катастрофи). Як місто «пам'ятає» і як намагається «зцілювати»?

5. **Повсякденні практики містян.** Опишіть і проаналізуйте одну буденну міську практику (кава «на виніс», прогулянки, транспорт, вигул собак) як культурний феномен.

6. **Гентрифікація як культурний процес.** Дослідіть приклад гентрифікації (локальний або міжнародний): естетика, нові спільноти, конфлікти, символічне «очищення» простору.

7. **Міське тіло і ритми міста.** Проаналізуйте місто крізь призму тілесності та ритмів (за А. Лефевром): рух, швидкість, паузи, перерв, тиша.

8. **Міське середовище і медіа.** Як місто існує в соціальних мережах, картах, фото, сторіз? Порівняйте «реальне» місто і його медіаобраз.

9. **Мікроурбаністика.** Зверніть увагу на малі міські форми (лавки, дворики, графіті, балкони, під'їзди). Як вони формують відчуття дому і спільноти?

10. **Місто майбутнього: культурологічна візія.** Запропонуйте власну концепцію міста майбутнього, спираючись не на техноутопії, а на цінності культури, пам'яті, турботи, екології та людяності.

Самостійна робота оцінюється за наступними критеріями:

- *теоретична обґрунтованість* (спирайтеся на сучасні культурологічні концепції, ключові теорії та праці провідних дослідників; використовуйте міждисциплінарний підхід (філософія, соціологія, антропологія, медіастудії);

- *аналітичність і критичність* (уникайте описовості; аналізуйте явища культури в контексті історичних, соціальних і ціннісних процесів, формулюйте власну аргументовану позицію);

- *робота з джерелами* (використовуйте наукові статті, монографії, першоджерела, актуальні дослідження; дотримуйтеся академічної доброчесності та стандартів цитування);

- *контекстуальність* (розглядайте культурні феномени у зв'язку з конкретним простором, часом, ідентичностями, владними структурами та медіасередовищем);

- *самостійність і креативність* (заохочується оригінальність теми, авторський ракурс, залучення емпіричних прикладів (візуальні матеріали, міські практики, культурні події);

- *структурованість викладу* (робота має містити чітку логіку: постановку проблеми, мету і завдання, аналіз, висновки);
- *мова і стиль* (використовуйте наукову, але живу і точну мову; уникайте публіцистичності та надмірної емоційності без аналітичного підґрунтя).

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового семестрового контролю є залік. Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом ОК. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. Напередодні складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів). У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100. У день складання заліку за основною сесією заборонено проводити додаткові опитування здобувача освіти, а також здобувач освіти не має права доздавати будь-який вид робіт, передбачений силабусом освітнього компоненту.

Питання для заліку.

1. Місто як соціокультурне середовище. Становлення міської культури.
2. Місто як текст: семіотичний вимір міського простору.М
3. Теорії міського простору.
4. Мікроурбаністика: міська повсякденність.
5. Місто і пам'ять. Меморіалізація історії. Колективна пам'ять на мапі Луцька.
6. Місто у цифрову епоху. Медіаобраз міста.
7. Публічний простір і культурна взаємодія.
8. Українське місто: трансформація під час війни.
9. Культурна політика сучасного міста. Місто як культурна спільнота.
10. Майбутнє міста. Новий урбанізм.
11. Цифровізація міського простору. Розумні міста.
12. Місто і травматичний досвід: деколонізаційні стратегії культурної політики у міському середовищі.
13. Віртуалізація міських практик. Місто в соціальних мережах (на прикладі Луцька).
14. Місто як креативний ресурс.
15. Місто крізь призму вуличного арту. Основні тенденції креативізації міського ландшафту.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
0–59	Незараховано (необхідне перекладання)
0–119	Незараховано (необхідне перекладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. (Не)задоволення публічними просторами. Урбаністичні студії. № 3. 20216 URL: https://ua.boell.org/sites/default/files/urban_studies_3_edit.pdf
2. Гел, Я. Міста для людей / пер. з англ. Київ: Основи, 2016.
3. Джейкобс, Дж. Смерть і життя великих американських міст / пер. з англ. Київ: Основи, 2018.
4. Довіра – це капітал. Ч. Лендрі про місто. URL: <https://zbruc.eu/node/83819>
5. Лендрі Ч. Креативне містотворення: його сила і можливості. Харків: Фоліо, 2020
6. Лендрі, Ч. Креативне місто / пер. з англ. Київ : ArtHuss, 2020.
7. Пригода Т. М. Креативний клас: творчість чи (і) технологія. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки. Луцьк. 2019. № 13 (397). С. 51-62.
8. Пригода Т., Донець І. «Музичний» урбанізм: креативна тотожність людини і місця. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки. № 10 (383). 2018. С. 85–88.
9. Пригода Т., Донець І. Джаз, дзен, івент як пограничні явища сучасної культури. Науково-теоретичний альманах «Грані». Том 23, № 11. Дніпро, 2020. С. 25-33
10. Пригода-Донець Т, Донець І. Джаз і місто: музична урбаністика. Fine Art and Culture Studies. Видавничий дім «Гельветика». 2024. № 2. С. 149-156
11. Пригода-Донець, Т., Балаушко, О. (2025). Масова культура у контексті креативізації сучасного культурного простору. Fine Art and Culture Studies, (4), 375–382. <https://doi.org/10.32782/facs-2025-4-48>

12. У пошуку нових сенсів полікультурного світу. Повоєнний діалог культур. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 2-3 лютого 2023 року). Київ, 2023
13. Українська урбаністична платформа. URL: <https://mistosite.org.ua/uk>
14. Флорида Р. Криза урбанізму. Чому міста роблять нас нещасними. Київ: Наш формат, 2019
15. Флорида, Р. Креативний клас / пер. з англ. Київ: Наш формат, 2018.

Інтернет-ресурси

1. Хмарочос. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/>
2. Центр урбаністичних студій. URL: <http://cus.org.ua/>
3. 15 найкращих урбаністичних проєктів останнього десятиліття в Україні. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2020/12/30/15-najkrashhyh-urbanistychnyh-proyektiv-desyatlittya-v-ukrayini/>
4. Misticite. Розповідаємо про Urban studies по-українськи. URL: <https://mistosite.org.ua/>
5. Український урбаністичний форум 2021. Якими будуть наші міста «Післязавтра». URL: <https://mistosite.org.ua/uk/projects/ukrainskyi-urbanistychnyi-forum-2021>